

Uz sākumlapu>Jūsu tiesības>Noziedzīgos nodarījumus cietušie>**Cietušo tiesības (katrā valstī)****Права на жертвите – по държави**

Bulgārija

Вие сте **пострадал от престъпление**, ако сте лице, което е претърпяло вреда, например, което е било ранено или чието имущество е повредено или откраднато, в резултат на инцидент, който представлява престъпление съгласно националното право. Като пострадал от престъпление законодателството Ви предоставя определени права преди, по време на и след приключване на делото в съда.

Ако сте **член на семейството на пострадал от престъпление**, който е починал, може да упражните неговите права само ако сте негов наследник. Ако сте пострадал от някое от изброените изключително тежки престъпления (1), имате някои **допълнителни права** по отношение на съдействието и обезщетението, които може да получите. По установен ред право на подпомагане и еднократна финансова компенсация от държавата, могат да получат граждани на държави членки на Европейския съюз, както и чужди граждани в случаите, предвидени в международен договор, по които Република България е страна. Формите са подпомагане са медицинска помощ при спешни състояния, психологическа консултация и помощ, безплатна правна помощ и практическа помощ. Финансовата компенсация обхваща, заедно или поотделно, имуществените вреди, които са пряка последица от престъплението. Ако сте дете, родител, съпруг или се намирате във фактическо съжителство с пострадал от някое от тези престъпления, който е починал в резултат на това престъпление, можете да упражнявате неговите допълнителни права.

Наказателният процес в България включва разследване, извършвано от разследващите органи, по време на което се събират доказателства за извършеното престъпление и за извършителя. Ако са събрани достатъчно доказателства, делото се изпраща в съда. Съдебната фаза приключва с осъждането или оправдаването на подсъдимия и възможни обжалвания пред по-горестоящи съдилища. Основната цел е да се прецени кой е отговорен за извършването на определено престъпление и да се наложи съответно наказание.

Следващите информационни карти обясняват различните стъпки в процеса, като описват правата Ви

по време на разследването на престъплението, съдебната фаза и след приключването на делото в съда. Можете да прочетете повече и за **подпомагането и подкрепата, която може да получите.**

1. престъпления, даващи допълнителни права на пострадалите

Съгласно българското законодателство пострадалите от някои видове престъпления имат допълнителни права. Тези престъпления са: тероризъм, умишлено убийство, умишлена тежка телесна повреда, блудство и изнасилване, от които са настъпили тежки увреждания на здравето, както и трафик на хора, престъпления, поръчани или извършени от организирана престъпна група и други тежки умишлени престъпления, в резултат от които са настъпили смърт или тежка телесна повреда

Последна актуализация: 23/05/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

1 - правата ми по време на разследването на престъплението**Как и къде мога да съобща за извършено престъпление?**

Можете за съобщите за извършено престъпление:

 в полицията - по пощата, чрез лично явяване в полицията или по телефона на Европейския телефонен номер за спешни случаи 112 или на телефонния номер за спешни случаи на българската полиция 116;

пред прокурор - **по пощата** или лично пред дежурния прокурор в **най-близката прокуратура.**

Можете да направите Вашето съобщение устно и да подпишете протокола, който полицията или прокурорът ще състави. Можете да съобщите за извършено престъпление и писмено: не се изисква специална форма, но трябва да се подпишете. Съобщението може да е написано на всякакъв език. То трябва да включва необходимите данни за Вас. Анонимните съобщения не са забранени, но не могат да задължат компетентните органи да предприемат действия.

Имате правото да бъдете приет от полицията в специално предназначено помещение и с Вас да се отнасят с уважение като се има предвид Вашия пол, възраст и престъплението, от което сте пострадал. Ще бъдете насочен към институции или организации, които подпомагат пострадалите от престъпления. Можете да ползвате услугите на преводач безплатно, ако не говорите български език или имате увреждания на слуха или речта. Имате право, но не и задължение, да ползвате услугите на адвокат на собствени разходи, за да съобщите за извършено престъпление.

Срок за съобщаване за извършено престъпление няма, с изключение на периода, след който не може да започне наказателен процес. Този период може да варира от три до двадесет години, в зависимост от това колко тежко е извършеното престъпление.

След като получите съобщението Ви, компетентните органи ще преценят наличната информация и ако има основателни съмнения за извършено престъпление, ще започнат разследване. Ако прокурорът откаже да започне разследване, ще бъдете уведомен за това. Можете да обжалвате отказа му пред по-горестоящ прокурор. В уведомлението ще бъде посочено къде можете да подадете жалба.

Как мога да проследя действията на компетентните органи след съобщаването за извършено престъпление?

След като съобщите за извършено престъпление можете да поискате и да получите номера, под който то е регистрирано, както и името на полицейския служител, който ще се занимава с Вашия случай, и информация за контакт с него. Като използвате регистрационния номер можете да се свържете с този полицейски служител, за да получите информация за развитието на разследването.

Как мога да участвам в разследването на престъплението?

Ако желаете да участвате в разследването или да получавате информация за неговия ход, трябва да подадете молба до разследващите органи или до прокурора и да посочите адрес за кореспонденция в България дори ако сте чужденец. Това може да бъде Вашият собствен адрес, този на Вашия адвокат или на приятел/роднина. Необходимо е също така незабавно да уведомите компетентните органи в случай на промяна. Имате право, но не сте длъжни, да използвате услугите на адвокат на собствени разходи.

Не сте длъжен да доказвате каквото и да е обстоятелство във връзка с извършеното престъпление.

Ако не говорите български език при общуването Ви с компетентните органи имате право на преводач безплатно. Имате право да бъдете информиран за хода на наказателното производство, както и право (като пострадали или като наследник на пострадали) да поискате от съда налагане на обезпечителна мярка, ако по време на съдебното производство възнамерявате да предявите граждански иск за обезщетение на вредите.

Можете да присъствате при извършването на следствените действия, ако това няма да затрудни разследването и ако имате разрешение от разследващите органи или от прокурора. Ако разследващите органи Ви забранят да присъствате по време на извършването на действията по разследването, можете да обжалвате техния отказ пред прокурора. Ако прокурорът потвърди отказа, можете да обжалвате неговото постановление пред прокурор от по-горестоящата прокуратура.

По Ваше искане можете да се запознаете лично с всички материали по делото след приключване на разследването с безплатната помощ на преводач, ако има нужда от такъв. Разследващите органи ще Ви предоставят материалите и ще Ви разяснят правата, които имате. Ако не сте в състояние сам да проучите материалите, разследващият орган е длъжен да Ви ги разясни, а при нужда и да Ви ги прочете. След като се запознаете с материалите можете да правите искания, бележки и възражения.

В някои случаи, например, когато извършителят е заложен при или непосредствено след извършване на престъплението, разследващите органи могат да проведат незабавно производство, в което нямате право да участвате.

Какви права имам като свидетел?

Ако сте призовани да дадете показания като свидетел, е необходимо да се явите пред разследващите органи или пред прокурора. Във връзка със свидетелските Ви показания имате допълнителни права:

да си служите с писмени бележки;

при необходимост да ползвате безплатно услугите на преводач;

да се консултирате с адвокат на свои разходи;

да бъдете разпитан там, където се намирате, ако не може да се явите пред съответния орган поради болест или инвалидност;

да бъдете разпитан чрез видеоконференция или телефонна конференция, ако се намирате извън България;

да не давате показания по въпроси, отговорите на които биха уличили в извършването на престъпление Вас, Вашите родители, баба и дядо, деца, внуци, братя, сестри, съпруг или лицето, с което се намирате във фактическо съжителство;

да искате отмяна на актовете, които накърняват Вашите права и интереси;

да получите възнаграждение за загубения работен ден и да Ви бъдат заплатени разходите, които сте направили.

След като бъдете предварително предупреден, че нямате право да откажете да свидетелствате, да давате неистински показания или да премълчите някои обстоятелства, е необходимо да обещаете, че ще изложите добросъвестно и точно всичко, което знаете по делото.

Непълнолетен съм. Имам ли допълнителни права?

Ако сте под 18-годишна възраст, имате право:

да бъдете разпитан в присъствието на педагог и психолог, а когато е необходимо и в присъствието на Ваш родител или настойник;

да бъдете разпитан чрез видеоконференция дори ако живеете в България;

да получите безплатна правна помощ винаги, когато в наказателния процес се засягат Ваши права и интереси.

Ако интересите Ви са в противоречие с интересите на Вашия родител, настойник или попечител (например, ако Ви е наранявал или е действал против интересите Ви), прокурорът назначава адвокат, който да Ви представлява безплатно.

Каква информация мога да получа от разследващите органи или от организациите за подкрепа на пострадали от престъпления по време на разследването?

Ако сте пострадали или сте наследник/роднина на пострадали от определени престъпления, имате правото да бъдете информиран от разследващите органи или от организациите за подкрепа на пострадали от престъпления писмено или устно, на език, който разбирате, относно:

как и къде можете да съобщите за извършено престъпление и какво следва след това;

как и къде можете да получите безплатен съвет, подкрепа и правна помощ;

как и къде можете да получите защита за Вас и Вашите близки и роднини, както и финансова компенсация;

как да защитавате правата и интересите си, ако сте чужденец или ако сте пострадали от престъпление в чужбина.

Скоро на разположение ще бъде и безплатна, непрекъсната работеща телефонна линия за пострадали от престъпления. Ако сте дете или ако дете около Вас е пострадало от престъпление, може да се обадите на безплатната, работеща 24 часа гореща телефонна линия за деца в нужда на номер 116 111, където консултантите приемат съобщения за извършени престъпления на български и на английски език.

Мога ли да получа правна помощ?

Имате право на безплатна **правна помощ** само ако сте пострадали (или сте наследник/роднина на пострадали) от определени престъпления. За тази цел е необходимо да подадете молба до прокурора или до разследващия случай компетентен орган. В тези случаи можете да получите безплатна правна помощ, ако представите доказателства, че нямате възможност да заплатите за нея.

Как мога да получа закрила, ако съм в опасност?

Вие или прокурорът с Ваше съгласие може да поиска от съда да забрани на обвиняемия да се доближава непосредствено до Вас. Решението на съда не може да бъде обжалвано. Забраната отпада след приключване на делото, но можете да поискате нейната отмяна по всяко време.

Ако сте свидетел и показанията Ви могат да застрашат Вас или Вашите близки, по Ваша молба или със съгласието Ви прокурорът или съдът вземат мерки за незабавната Ви защита:

Осигуряване на лична физическа охрана от органите на полицията за Вас, Вашите родители, баба и дядо, деца, внуци, братя и сестри, съпруг или лица, с които се намирате в особено близки отношения;

Запазване в тайна на самоличността Ви чрез замяна на личните Ви данни с идентификационен номер, като непосредствен достъп до Вас ще имат само съответните разследващи органи, прокурорът и съдът.

Ако сте свидетел по дело за специфично престъпление (престъпление против личността, палеж, взрив, престъпление, свързано с наркотици, организирана престъпност и т.н.) и не можете да бъдете защитени с горепосочените мерки, можете да бъдете включен в специална програма за защита на свидетели.

Ако сте пострадал от домашно насилие, можете да се обърнете към районния съд по местожителството Ви, за да бъде наложена мярка за защита въз основа на законодателството за домашно насилие. Това не е част от наказателния процес.

Какви услуги и съдействие мога да получа по време на разследването?

Може да получите медицинска помощ от здравните заведения, ако сте здравно осигурен. Гражданите на 27-те държави членки на Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария могат да се възползват и от [Европейската здравноосигурителна карта](#). Може да се обадите на бърза помощ на единния европейски номер за спешни повиквания 112.

Ако сте пострадал (или наследник на пострадал) от определени престъпления, може да получите безплатна психологическа помощ от [„Център Надя“](#) или Фондацията за подпомагане жертви на престъпления и борба с корупцията, като подадете писмена молба.

Ако сте пострадал от трафик на хора, имате допълнителни права:

да ползвате приютите за временно настаняване и центровете за закрила;

да получите помощ и подкрепа от дипломатическите и консулските представителства в чужбина;

да получите специална закрила (например продължаване на престоя Ви в приютите за временно настаняване, предоставяне на разрешение за продължително пребиваване в страната) и т.н.

Има ли възможност за сключване на споразумение/помирение или за започване на процедура по медиация между мен и обвиняемия?

Българското законодателство не предвижда процедура по медиация в наказателния процес. Въпреки това случаят Ви може да приключи със споразумение между прокурора и адвоката на подсъдимия, изготвено след приключване на разследването и одобрено от съда. Споразумение в наказателния процес може да бъде сключено за множество престъпления, с изключение на някои тежки престъпления против личността, като убийство или престъпления против половата неприкосновеност. В споразумението се посочва дали е извършено престъпление и какво наказание трябва да се наложи. Съдът ще Ви уведоми, ако споразумението е одобрено.

Когато с престъплението са Ви причинени имуществени вреди, споразумението се допуска след тяхното възстановяване или обезпечаване.

Одобрено от съда споразумение за решаване на делото има последиците на влязла в сила присъда и по този начин може значително да се намали продължителността на наказателния процес.

Как продължава процесът след приключване на разследването?

След приключване на разследването, прокурорът може да:

спре или прекрати делото, ако извършеното деяние не е престъпление, участието на обвиняемия не е доказано, извършителят не е разкрит, важен свидетел-очевидец не може да бъде разпитан и т.н.; или

да внесе делото в съда.

Мога ли да обжалвам, ако процесът приключи преди делото да достигне до съда?

Когато прокурорът спре или прекрати делото въз основа на някое от горепосочените основания, Вие, като пострадал или като наследник на пострадал от престъпление, ще получите копие от това решение и можете да го обжалвате пред съда в 7-дневен срок. Съдебното решение може да бъде обжалвано и пред по-горестоящия съд в 7-дневен срок, но само, ако делото е прекратено, а не е спряно временно. Във всички останали случаи решението на първоинстанционния съд не може да бъде обжалвано. Имате право, но не сте длъжен да имате адвокат на собствени разходи, в процедурата по обжалване.

Аз съм чужденец. Как са защитени моите права и интереси?

Ако сте чужденец и сте пострадал от престъпление в България, имате всички права, описани по-горе. Освен това, можете да:

направите съобщение за извършено престъпление на собствения си език;

ползвате безплатно преводач, ако не говорите български език;

участвате в разследването и да получавате информация, ако предоставите адрес в България;

получавате допълнителна информация за правата Ви като чужденец от полицията и от организациите за подкрепа на пострадали от престъпления на език, който разбирате, ако сте пострадал от Връзката отваря нов прозорецопределени престъпления(1);

бъдете разпитан извън България чрез видеоконференция или телефонна конференция;

се информирате от брошурата за правата на пострадалите от престъпления, издадена и на Връзката отваря нов прозорецанглийски, Връзката отваря нов прозорецнемски и Връзката отваря нов прозорецфренски език;

се възползвате от Връзката отваря нов прозорецправна помощ , ако сте пострадал от Връзката отваря нов прозорецопределени престъпления(1);

за целта трябва да подадете молба до прокурора или до компетентния орган, който извършва разследването по случая, както и да представите доказателства, че не можете да си позволите да платите за правна помощ;

представяте документи на българските компетентни органи на чужд език, придружени с легализиран превод на български език;

получите разрешение за продължително пребиваване в страната, ако сте пострадал от трафик на хора.

Допълнителна информация

Наказателно-процесуален кодекс – на [български](#)

Закон за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления – на [български](#) и английски

Закон за здравето – на [български](#)

Инструкция № Із-507 на МВР от 26 март 2008 г. за осъществяване на прием на граждани и подкрепа на жертви на престъпления в структурните звена на национална служба “Полиция” – на [български](#)

Закон за правната помощ – на [български](#)

Закон за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство – на [български](#)

Закон за защита от домашното насилие – на [български](#)

Закон за борба с трафика на хора – на [български](#)

Закон за закрила на детето – на [български](#)

1. Определени престъпления, даващи допълнителни права на пострадалите

Съгласно българското законодателство пострадалите от някои видове престъпления имат допълнителни права. Тези престъпления са: тероризъм, умишлено убийство, умишлена тежка телесна повреда, блудство и изнасилване, от които са настъпили тежки увреждания на здравето, както и трафик на хора, престъпления, поръчани или извършени от организирана престъпна група и други тежки умишлени престъпления, в резултат от които са настъпили смърт или тежка телесна повреда.

2. Програма за защита на застрашени лица

Програмата за защита на застрашени лица (Програма за защита) включва следните мерки:

лична физическа охрана;

охрана на имуществото;

временно настаняване на безопасно място;

промяна на мястото на живеене, мястото на работа или учебното заведение, или настаняване в друго място за изтърпяване на наказанието;
пълна промяна на самоличността.

Може да бъде наложена и временна забрана за разкриване на личните Ви данни, както и да Ви бъде предоставена социална, медицинска, психологическа, правна или финансова помощ.

В тази програма могат да бъдат включени и Вашите родители, баби и дядовци, деца и внуци, братя и сестри, съпруг или лица, с които се намирате в близки отношения.

Последна актуализация: 23/05/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

4 - подпомагане и съдействие на пострадали от престъпление

Национален съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления

Националният съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления е държавния орган, отговорен за осигуряване на обезщетение от държавата.

Националният съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления отговаря за изплащането на финансовите компенсации

оказва съдействие на български граждани, пострадали от престъпления на територията на друга държава членка на Европейския съюз, при попълване на молбите за финансова компенсация и ги изпраща на компетентните органи в съответната държава членка

оказва съдействие на граждани на други държави членки, законно пребиваващи и пострадали от престъпления на територията на Република България, които имат право на парично обезщетение

обръща се за съдействие към компетентните органи на други държави в случаите, когато български граждани са пострадали от престъпление в чужбина, и оказва съдействие на граждани на други държави, законно пребиваващи на територията на Република България, за предоставяне на формите на подпомагане, включващи медицинска помощ при спешни състояния, психологическа консултация и помощ, безплатна правна помощ и практическа помощ

Контакти:

Уебсайт: <https://www.compensation.bg>

Министерство на вътрешните работи

Министерството на вътрешните работи приема и оказва съдействие на хора, пострадали от престъпление или от друго нарушаване на общественения ред.

Министерството на вътрешните работи

оказва съдействие на пострадали от престъпление или от друго нарушение на общественения ред

извършва разследване на престъпления под ръководството и надзора на прокуратурата

Контакти:

Уебсайт: <https://mvr.bg>

За контактите на всички полицейски управления вижте [тук](#).

Национално бюро за правна помощ

Националното бюро за правна помощ организира заедно с адвокатските съвети оказването на правна помощ на нуждаещи се хора, включително пострадали от престъпление.

Националното бюро за правна помощ

организира заедно с адвокатските съвети оказването на правна помощ

води Национален регистър за правна помощ (НРПП) на адвокатите, определени да предоставят правна помощ

финансира и контролира предоставянето на правна помощ

Контакти:

Уебсайт: <https://mjs.bg>

Асоциация на организациите, подкрепящи пострадали от престъпления

Асоциацията на организациите, подкрепящи пострадали от престъпления, дава информация за дейността на съставните ѝ организации в различните региони.

Асоциацията на организациите, подкрепящи пострадали от престъпления

е създадена и регистрирана от Фондация за подкрепа на пострадали от престъпление и борба с корупцията, Фондация „Център Надя“, Център

за подпомагане на хора, преживели изтезание – ACET, Български център за джандър изследвания и други, с цел избирането на постоянен

представител в Националния съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления

осигурява информация за дейността на съставните ѝ организации в страната

Контакти:

Телефон: +359 2 980 0262

Фондация за подпомагане жертви на престъпления и борба с корупцията

Фондацията за подпомагане жертви на престъпления и борба с корупцията осигурява правна и техническа информация, както и психологическа подкрепа на пострадали от престъпление.

Фондацията за подпомагане жертви на престъпления и борба с корупцията

осигурява правна и техническа информация, както и психологическа подкрепа на пострадали от престъпление

осъществява антикорупционни дейности

Контакти:

Имейл: stopcrimesbg@yahoo.com; stopcrimes@abv.bg

Уебсайт: няма

Фондация „Център Надя“

Фондация „Център Надя“ оказва съдействие на жени и деца, пострадали от физическо, сексуално и психологическо насилие.

Фондация „Център Надя“

оказва помощ на жени и деца, пострадали от физическо, сексуално и психологическо насилие
провежда психологически, медицински, социални и правни консултации, както и психотерапия и насочва пострадалите от престъпление към други
услуги и експерти; дава консултации и информация по телефона
поддържа 24-часова национална гореща телефонна линия за деца в нужда
има клонове и центрове в София, Русе, Кюстендил, Стара Загора, Търговище и Сандански

Контакти:

Уебсайт: <http://centrenadja.org/>

Център за подпомагане на хора, преживели изтезание – АСЕТ

Центърът за подпомагане на хора, преживели изтезание – АСЕТ, предлага медицински и психологически консултации за пострадали от насилие и изтезание.

Центърът за подпомагане на хора, преживели изтезание – АСЕТ

предоставя медицински и психологически консултации за пострадали от насилие и изтезание

осигурява подкрепа и рехабилитация за пострадали от насилие и изтезание

провежда рехабилитационна програма в София, Пловдив, Варна, Стара Загора и Казанлък

Контакти:

Уебсайт: <http://www.acet-bg.org/>

Български център за джендър изследвания (БЦДИ)

Българският център за джендър изследвания работи в областта на защитата на жени от насилие във всичките му форми - домашно насилие, трафик на жени, както и сексуално насилие на работното място.

Българският център за джендър изследвания

работи в областта на защитата на жени от насилие във всичките му форми - домашно насилие, трафик на жени, както и сексуално насилие на работното място

повишава информираността и чувствителността на обществото по отношение на равенството между половете

има филиали в Пловдив, Хасково, Силистра и Горна Оряховица

Контакти:

Уебсайт: <http://www.bgrf.org/>

Фондация „Асоциация Анимус“

Фондация „Асоциация Анимус“ оказва психологическа и социална подкрепа на пострадали от насилие.

Фондация „Асоциация Анимус“

извършва непосредствена психологическа и социална работа с пострадали от насилие (домашно, сексуално насилие и трафик на хора)

извършва работа в общността – лобирание, превенция и изграждане на мрежи срещу насилието; обучение на специалисти за разпознаване на насилие и работа с пострадали от него

поддържа денонощна национална гореща телефонна линия (0 800 18 676) за пострадали от насилие, която предлага емоционална подкрепа, както и информация за организациите и службите, предлагащи помощ

поддържа гореща линия за деца, пострадали от насилие или за деца в риск (116 111)

поддържа денонощно кризисно звено, където пострадали от престъпление и техните деца могат да бъдат настанени за период от 4 дни

предоставя психологически консултации за справяне с кризата след претърпяно насилие, предлага социална работа и защита - придружаване на пострадали и оказване на съдействие в отношенията им със социални, медицински и други институции

осъществява психотерапевтични и консултативни програми, предлагащи компетентна професионална помощ на нуждаещите се

Контакти:

Имейл: animus@animusassociation.org

Последна актуализация: 23/05/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

2 - Правата ми в съдебното производство

Как мога да участвам в съдебното производство?

Когато делото бъде изпратено в съда, ще бъдете уведомен за първото съдебно заседание и трябва да решите по какъв начин ще участвате в съдебното производство. Имате три възможности: да участвате само като пострадали, като **граждански ищец (1)** и/или като **частен обвинител (2)**.

Ако решите да участвате в съдебното производство само като **пострадали**:

ще бъдете информиран за датите на съдебните заседания;

можете да се запознаете с материалите по делото и да си водите бележки;

можете да присъствате на публичните съдебни заседания; ако заседанието не е публично (т.е. ако се провежда при закрити врати в присъствието на ограничен кръг лица), трябва да получите разрешение от съда, за да присъствате.

Ако решите да участвате като **частен обвинител (2)** и/или като **граждански ищец (1)** имате редица допълнителни права:

да имате адвокат (не задължително), обикновено на собствени разходи, освен ако докажете, че нямате възможност да заплатите услугите му;

да поискате отстраняването на съдия, прокурор, адвокат или секретар, вещо лице или преводач, ако имате основание да се съмнявате в тяхната непристрастност;

да представяте веществени доказателства, да призовавате свидетели, да искате назначаването на експертизи и т.н;

да присъствате на следствените действия, извършвани от съда;

да искате извършването на нови съдебни следствени действия;

да правите твърдения, искания, бележки и възражения, да разпитвате подсъдимия и свидетелите и да правите възражения срещу изслушването на определени свидетели;

да искате от съда да присъди заплащането на разходите по делото от подсъдимия, ако наказателният процес приключи с присъда;

да обжалвате решенията на съда, включително присъдата и наказанието.

Необходимо е да уведомите съда, ако решите да участвате в съдебното производство като частен обвинител и/или граждански ищец. Може да направите това писмено (няма изискване за специална форма) или устно по време на съдебното заседание. При всички положения е необходимо да уведомите съда преди да е започнало представянето на доказателствата. След този момент вече не можете да станете граждански ищец или частен обвинител.

В някои случаи може да ви бъде отказано да участвате в съдебния процес като [частен обвинител \(2\)](#) или като [граждански ищец \(1\)](#). Законът не позволява участието в такова качество в някои специфични случаи на незабавно производство (например, когато подсъдимият е заловен при извършване на престъплението). Също така съдът може да реши да не Ви допусне да участвате в съдебния процес, дори това да не е забранено от закона. В такъв случай можете да обжалвате решението на съда пред по-горестоящия съд. Дори и да Ви е отказано участието като граждански ищец, можете да предявите иска си пред граждански съд.

Има някои по-леки престъпления (например обида, клевета, лека телесна повреда, причинена от роднина, и т.н.), за които наказателно производство може да започне само по Ваша инициатива в качеството Ви на частен тъжител, а не по инициатива на прокурора. Ако сте пострадал от такова престъпление, трябва да подадете частна тъжба директно в съда. По този начин можете да участвате в наказателния процес като [частен тъжител \(3\)](#). Като частен тъжител имате същия обем права като частния обвинител и гражданския ищец.

Какви са правата ми като свидетел?

Ако сте призовани да дадете показания като **свидетел** е необходимо да се явите пред съда и да останете на негово разположение, докато е нужно. Имате и допълнителни права, свързани със свидетелските Ви показания:

да си служите с писмени бележки;

при необходимост безплатно да се възползвате от услугите на преводач;

да бъдете придружен от адвокат на собствени разноски;

да бъдете разпитан на мястото, където се намирате, ако не можете да се явите в съда поради болест или инвалидност;

да бъдете разпитан чрез видеоконференция или телефонна конференция, ако се намирате извън България;

да не давате показания по въпроси, отговорите на които биха уличили в извършването на престъпление Вас, Вашите родители, баба и дядо, деца, внуци, братя, сестри, съпруг или лицето, с което се намирате във фактическо съжителство;

да искате отмяна на актовете, които накърняват Ваши права и интереси;

да получите възнаграждение за загубения работен ден и да Ви бъдат заплатени разноските, които сте направили.

Непълнолетен съм. Имам ли допълнителни права?

Ако сте **под 18-годишна възраст**, имате право:

да бъдете разпитан в присъствието на педагог и психолог, а когато е необходимо и в присъствието на родителя или настойника Ви;

да бъдете разпитан чрез видеоконференция, без да имате директен контакт с подсъдимия, дори ако живеете в България;

да бъдете разпитан в заседание при закрити врати в присъствието само на ограничен кръг хора; след като дадете показания, ще бъдете изведен от заседателната зала, освен ако съдът определи друго;

да получите безплатна правна помощ винаги, когато в наказателния процес се засягат Ваши права и интереси;

Ако интересите Ви са в противоречие с интересите на вашия родител, настойник или попечител, съдът ще Ви назначи безплатно адвокат, който да Ви представлява.

Мога ли да получа правна помощ?

Можете да поискате да бъдете представляван от адвокат безплатно, ако участвате в съдебното производство като [частен обвинител \(2\)](#), [частен тъжител \(3\)](#) и/или [граждански ищец \(1\)](#). Необходимо е да представите доказателства пред съда, че нямате възможност да заплатите адвокатското възнаграждение. Съдът ще се запознае с доказателствата и ще Ви назначи адвокат.

Имате право на безплатна **правна помощ**, ако сте пострадал (или наследник/роднина на пострадал) от [определени престъпления \(4\)](#).

Необходимо е да подадете молба до съда и ще Ви бъде назначен безплатно служебен защитник, стига да представите доказателства, че нямате възможност да заплатите адвокатското възнаграждение. Ако е възможно адвокатският съвет ще определи адвоката, посочен от Вас.

Как мога да получа закрила, ако съм в опасност?

Можете да поискате от съда да забрани на обвиняемия да се доближава непосредствено до Вас. Решението на съда не може да бъде обжалвано. Забраната отпада след приключване на делото, но можете да поискате нейната отмяна по всяко време.

Ако сте **свидетел** и показанията Ви могат да застрашат Вас или вашите близки, по Ваша молба или със съгласието Ви прокурорът или съдът ще постановят временни мерки за защита на свидетел:

Осигуряване на **лична физическа охрана от органите на полицията** за Вас, Вашите родители, баба и дядо, деца, внуци, братя и сестри, съпруг или лица, с които се намирате в особено близки отношения;

Запазване в тайна на самоличността Ви чрез замяна на личните Ви данни с идентификационен номер, като непосредствен достъп до Вас ще имат само съответните разследващи органи, прокурорът и съдът.

Ако сте **свидетел**, **частен обвинител (2)** или **граждански ищец (1)** по дело за престъпление против личността, палеж, взрив, престъпление, свързано с наркотици, организирана престъпност и т.н. и не можете да бъдете защитен с горепосочените мерки, може да бъдете включен в специална [програма за защита \(5\)](#).

Ако сте пострадал от **престъпление против половата неприкосновеност**, делото може да бъде разгледано в съдебно заседание при закрити врати в присъствието на ограничен кръг хора.

Как мога да предявя иск за вреди срещу подсъдимия или да получа обезщетение от държавата?

Можете да **предявите иск за вреди** пред наказателния съд (като част от наказателния процес) или пред гражданския съд (в отделен процес) **до пет години от извършване на престъплението или от разкриване на извършителя**.

За претърпените вреди можете да предявите граждански иск пред гражданския съд. Няма значение дали вредите са настъпили от престъпление, дали за престъплението е съобщено или дали въобще е имало наказателен процес.

Ако предпочетете наказателния съд, е необходимо да предявите иска си преди да започне представянето на доказателства пред първоинстанционния съд. Не може да предявите граждански иск пред наказателния съд, ако вече сте предявили такъв пред гражданския съд. Наказателният съд може да реши да не разгледа предявения от Вас граждански иск, ако разглеждането му е твърде сложно и това би забавило наказателния процес. В този случай можете да предявите иска си пред гражданския съд.

Обезщетението, което подсъдимият бъде осъден да Ви заплати, покрива всички вреди, причинени от престъплението, без максимална или минимална граница.

Имате право и на **обезщетение от държавата**, ако сте пострадал (или наследник/роднина на пострадал) от **определени престъпления (4)**. Моля, прочетете информационната карта относно обезщетение на пострадали от престъпление в България (достъпна на [Български език](#)) на страницата на Европейската правна мрежа.

Има ли възможност за сключване на споразумение/помирение или за започване на процедура по медиация между мен и обвиняемия?

Българското законодателство не предвижда провеждането на процедура по медиация в наказателния процес.

Въпреки това, делото може да приключи със споразумение, одобрено от съда, между прокурора и адвоката на подсъдимия. Споразумението трябва да бъде изготвено преди приключване на съдебното следствие. Споразумение в съдебното производство може да бъде сключено за много видове престъпления, с изключение на някои тежки престъпления против личността, като убийство и престъпления против половата неприкосновеност. То съдържа съгласие по въпроса дали е извършено престъпление и какво трябва да е наказанието за него. Съдът ще Ви уведоми, ако одобри споразумението.

Когато с престъплението са Ви причинени имуществени вреди, споразумението се допуска след тяхното възстановяване или обезпечаване.

Одобреното от съда споразумение за решаване на делото има последиците на влязла в сила присъда и по този начин може значително да се намали продължителността на наказателния процес.

Аз съм чужденец. Как са защитени моите права и интереси?

Ако сте чужденец и сте пострадал от престъпление в България, имате всички права, описани по-горе. Освен това, можете да:

ползвате безплатно услугите на преводач, ако не говорите български език;

бъдете призован за участие в наказателния процес в собствената Ви страна;

бъдете разпитан извън България чрез видеоконференция или телефонна конференция;

представяте документи на българските компетентни органи на чужд език, придружени с легализиран превод на български език;

се информирате от брошурата за правата на пострадалите от престъпления, издадена на [английски](#), [немски](#) и [френски](#) език;

се възползвате от безплатна [правна помощ](#), ако участвате в съдебното производство като **частен обвинител (2)**, **частен тъжител (3)** и/или **граждански ищец (1)**, както и ако сте пострадал от **определени престъпления (4)**; за целта е необходимо да подадете молба до съда и да

представите доказателства, че не може да си позволите да платите за правна помощ;

получите разрешение за продължително пребиваване в страната, ако сте пострадал от трафик на хора.

Допълнителна информация:

Наказателно-процесуален кодекс – на [Български](#)

Закон за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления – на [Български](#) и [английски](#)

Закон за правната помощ – на [Български](#)

Закон за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство – на [Български](#)

1. Граждански ищец

Ако желаете да предявите иск за вреди срещу подсъдимия в наказателния процес, е необходимо да участвате като граждански ищец, като подадете устна или писмена молба до съда. Необходимо е да посочите информация за себе си, за подсъдимия или за друго лице, от което търсите обезщетение, за делото, по което подавате молбата, за престъплението, както и за характера и размера на причинените от него вреди.

Ако не можете да защитите Вашите права и законни интереси поради непълнолетие или поради физически или психологически недостатъци, прокурорът може да предяви гражданския иск във Ваша полза. Като граждански ищец имате редица права, за да може да участвате пълноценно в процеса.

2. устен обвинител

Ако искате да поддържате обвинение в съда заедно с прокурора, е необходимо да участвате като частен обвинител. За целта е необходимо да подадете молба до съда преди да е започнало представянето на доказателствата пред първоинстанционния съд. Молбата Ви може да бъде както устна, така и писмена, като трябва да съдържа данни за Вас и за обстоятелствата във връзка с извършеното престъпление. Не трябва да плащате държавна такса, а съдът може да осъди подсъдимия да заплати разноските Ви. Като частен обвинител имате редица права, за да може да участвате пълноценно в процеса, включително да поддържате обвинението дори и след като прокурорът заяви, че не го поддържа.

3. устен тъжител

За ограничен кръг престъпления (например обида, клевета, лека телесна повреда, причинена от роднина и т.н) само Вие като пострадал или наследник на пострадал от такова престъпление, можете да започнете наказателно производство чрез подаването на частна тъжба в съда. Производството ще започне направо в съда без провеждането на предварително разследване. Необходимо е тъжбата да бъде писмена и да съдържа данни за Вас, за лицето, срещу което се подава, и за обстоятелствата на престъплението. Трябва да подпишете тъжбата и да я подадете в шестмесечен срок от деня, в който сте узнали за извършеното престъпление. Необходимо е да платите държавна такса в размер на дванадесет лева (шест евро) и да приложите вносната бележка към тъжбата. Трябва да внесете и определена от съда сума, с която ще бъдат покрити разноските по делото. Имате право да търсите обезщетение от подсъдимия за причинените вреди. Тъй като в това производство не участва прокурор, Вие трябва да докажете всички обстоятелства във връзка с извършеното престъпление. При необходимост, може да поискате съдействие от органите на Министерството на вътрешните работи за събиране на сведения, които сами не може да съберете.

4. Престъпления, даващи допълнителни права на пострадалите

Съгласно българското законодателство пострадалите от някои видове престъпления имат допълнителни права. Тези престъпления са: тероризъм, умишлено убийство, умишлена тежка телесна повреда, блудство и изнасилване, от които са настъпили тежки увреждания на здравето, както и трафик на хора, престъпления, поръчани или извършени от организирана престъпна група и други тежки умишлени престъпления, в резултат от които са настъпили смърт или тежка телесна повреда.

5. Програма за защита на застрашени лица

Програмата за защита на застрашени лица (Програма за защита) включва следните мерки:

лична физическа охрана;

охрана на имуществото;

временно настаняване на безопасно място;

промяна на мястото на живеене, мястото на работа или учебното заведение, или настаняване в друго място за изтърпяване на наказанието;

пълна промяна на самоличността.

Може да бъде наложена и временна забрана за разкриване на личните Ви данни, както и да Ви бъде предоставена социална, медицинска, психологическа, правна или финансова помощ.

В тази програма могат да бъдат включени и Вашите родители, баби и дядовци, деца и внуци, братя и сестри, съпруг или лица, с които се намирате в близки отношения.

Последна актуализация: 23/05/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

3 - Правата ми след (първия) съдебен процес

Мога ли да обжалвам присъдата, с която подсъдимият е осъден или е признат за невинен?

Съдебният процес завършва с осъждането на подсъдимия или признаването му за невинен. Ако подсъдимият е признат за виновен, му се налага наказание. То може да бъде лишаване от свобода, глоба или друго наказание. Може да обжалвате присъдата или посоченото в нея наказание само ако сте участвали в наказателния процес като [граждански ищец \(1\)](#), частен обвинител (2) и/или като [частен тъжител \(3\)](#). Ако сте участвал в качеството на [граждански ищец \(1\)](#), може да обжалвате присъдата само относно гражданския иск, ако са накърнени Ваши права и законни интереси.

Необходимо е да

подадете жалба в рамките на петнадесет дни

от обявяване на присъдата. Второинстанционният съд проверява изцяло правилността на присъдата без значение на какво основание сте я обжалвали. Второинстанционният съд може да установява нови фактически положения, като се допускат всички доказателства, които могат да бъдат събрани по реда на българския Наказателно-процесуален кодекс.

Жалбата трябва да бъде писмена, подписана и да посочва:

съдът, до който се подава;

данни за Вас като подател;

какво е искането Ви към съда;

защо обжалвате;

доказателства, които искате съдът да събере и провери.

Съдът, пред който обжалвате може:

да отмени присъдата и да върне делото на прокурора или първоинстанционния съд;

да измени присъдата на първоинстанционния съд или да я отмени и да постанови нова;

да спре или прекрати наказателното производство; или

да потвърди първоинстанционната присъда.

Възможно ли е по-нататъшно обжалване?

Ако сте участвали в наказателния процес като [граждански ищец \(1\)](#), частен обвинител (2) и/или като [частен тъжител \(3\)](#), може да обжалвате решението на второинстанционния съд пред Върховния касационен съд в рамките на петнадесет дена от обявяването на решението на съда.

Жалбата трябва да бъде писмена, подписана и да посочва:

данни за Вас като подател;

частта от присъдата или решението, която обжалвате;

в какво се състои основанието за обжалване (нарушение на закона, съществено нарушение на процесуални правила или когато наложеното наказание е явно несправедливо) и

искането, което правите.

Върховният касационен съд може да:

потвърди или да измени присъдата или решението;

спре или прекрати наказателното производство; или

върне делото на някоя от предходните инстанции.

Какви права имам след влизане в сила на присъдата?

Ако присъдата не е обжалвана или след като процедурата по обжалване е приключила, присъдата влиза в сила и обикновено ролята Ви в наказателния процес приключва. В някои случаи може да продължите да се възползвате от специалната [програма за защита \(4\)](#), ако вече сте включен в такава по време на наказателния процес.

Законодателството не Ви дава право да получавате информация за освобождаването на извършителя на престъплението или да вземете участие в работата на компетентните органи при предсрочното му освобождаване или процедурите по амнистия.

Допълнителна информация

Наказателно-процесуален кодекс – на [български](#)

Закон за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство – на [български](#)

1. Граждански ищец

Ако желаете да предявите иск за вреди срещу подсъдимия в наказателния процес, е необходимо да участвате като граждански ищец, като подадете устна или писмена молба до съда. Необходимо е да посочите информация за себе си, за подсъдимия или за друго лице, от което търсите обезщетение, за делото, по което подавате молбата, за престъплението, както и за характера и размера на причинените от него вреди.

Ако не можете да защитите Вашите права и законни интереси поради непълнолетие или поради физически или психологически недостатъци, прокурорът може да предяви гражданския иск във Ваша полза. Като граждански ищец имате редица права, за да може да участвате пълноценно в процеса.

2. уастен обвинител

Ако искате да поддържате обвинение в съда заедно с прокурора, е необходимо да участвате като частен обвинител. За целта е необходимо да подадете молба до съда преди да е започнало представянето на доказателствата пред първоинстанционния съд. Молбата Ви може да бъде както

устна, така и писмена, като трябва да съдържа данни за Вас и за обстоятелствата във връзка с извършеното престъпление. Не трябва да плащате държавна такса, а съдът може да осъди подсъдимия да заплати разностите Ви. Като частен обвинител имате редица права, за да може да участвате пълноценно в процеса, включително да поддържате обвинението дори и след като прокурорът заяви, че не го поддържа.

3. устен тъжител

За ограничен кръг престъпления (например обида, клевета, лека телесна повреда, причинена от роднина и т.н) само Вие като пострадали или наследник на пострадали от такова престъпление, можете да започнете наказателно производство чрез подаването на частна тѣжба в съда. Производството ще започне направо в съда без провеждането на предварително разследване. Необходимо е тѣжбата да бъде писмена и да съдържа данни за Вас, за лицето, срещу което се подава, и за обстоятелствата на престъплението. Трябва да подпишете тѣжбата и да я подадете в шестмесечен срок от деня, в който сте узнали за извършеното престъпление. Необходимо е да платите държавна такса в размер на дванадесет лева (шест евро) и да приложите вносна бележка към тѣжбата. Трябва да внесете и определена от съда сума, с която ще бъдат покрити разностите по делото. Имате право да търсите обезщетение от подсъдимия за причинените вреди. Тѣй като в това производство не участва прокурор, Вие трябва да докажете всички обстоятелства във връзка с извършеното престъпление. При необходимост, може да поискате съдействие от органите на Министерството на вътрешните работи за събиране на сведения, които сами не може да съберете.

4. Програма за защита на застрашени лица

Програмата за защита на застрашени лица (Програма за защита) включва следните мерки:

лична физическа охрана;

охрана на имуществото;

временна настаняване на безопасно място;

промяна на мястото на живеене, мястото на работа или учебното заведение, или настаняване в друго място за изтърпяване на наказанието;

пълна промяна на самоличността.

Може да бъде наложена и временна забрана за разкриване на личните Ви данни, както и да Ви бъде предоставена социална, медицинска, психологическа, правна или финансова помощ.

В тази програма могат да бъдат включени и Вашите родители, баби и дядовци, деца и внуци, братя и сестри, съпруг или лица, с които се намирате в близки отношения.

Последна актуализация: 23/05/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия.

Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.